

De portemonnee van Pam Emmerik

De tragische economie van de kunstenaar

Zojuist heb ik een beurs ontvangen van het Fonds voor de Letteren. Een dubbele beurs nog wel, om twee boeken te gaan schrijven: een roman (over een fotograaf) en daarna een verhalenbundel. Ben blij, erg blij. Er valt een last van me af en ik bel mijn verloofde, mijn moeder, mijn broer en mijn beste vriend. Die zijn ook blij. Andere vrienden bel ik nog niet, want ik wil geen vieze opschepper lijken, het nieuws zal de komende weken terloops gemeld worden en elke keer zal ik weer blijdschap en opluchting voelen. Geld! Heerlijk geld!

Natuurlijk leef ik voor de kunst en ben ik bereid om als een middeleeuwse heilige dertien jaar op een kers te kauwen als het moet, als het echt niet anders kan, maar als het anders kan, dan graag. Geld koopt je tijd. Koopt je tijd vrij en schenkt je rust, en opwinding ook (reizen). Je geld is je leven, zou je kunnen zeggen, of je moet op een boerderij gaan wonen en je eigen schapen opeten. Ik lust graag schaaap, maar autarkisch leven is niet mijn utopie.

Nee, geef mij maar de stad. Die kun je lezen. Overall is taal te zien. Op uithangborden, affiches en winkelruiten, op de weg: STOP! De mensen dragen prikkelende woorden op hun jassen:

Number One, Soul Survivor, I _ Barcelona, Viswijf, Balkenellende. Als ik op straat loop, hoor ik er stuwende muziek bij, George Antheil, jazz, hiphop, Spinvis, De Dijk. Ik loop op straat en werk alvast vooruit. Denk met mijn benen, ze geven het ritme van de zinnen aan, straathoeken en stoeptegels bepalen de structuur van het verhaal waarmee ik bezig ben, in mijn kop improviseer ik op de dingen die mensen tegen elkaar zeggen in het café. En dan snel naar huis met zeven magen vol woorden, weer werken.

Kunstenaars werken altijd. Ze hebben nooit vrij,

behalve wanneer ze dronken zijn. Nuchter leiden ze het leven van een topmanager. Ze dragen grote verantwoordelijkheid voor het welslagen van de onderneming, investeren alles in hun bedrijf, moeten keiharde beslissingen nemen waar iedereen hen – in het openbaar – op aankijkt, nemen hun werk iedere avond mee naar huis, en indien zij falen, is hun goede naam besmeurd. En daarom verdienen ze dan ook smakken geld!

Niet dus. Er zijn haast geen kunstenaars die rijk worden van hun werk. Zelfs een topartieste als Marlene Dumas, wier schilderijen miljoenen opbrengen op veilingen, is niet schathemelrijk, want de opbrengst gaat niet naar haar, maar naar degene die in het verleden voor een paar duizend gulden een van haar schilderijen heeft gekocht. De investeringen die Dumas heeft gedaan, leiden tot een miljoenenopbrengst voor een ander, dat is de tragische economie van vrijwel elke kunstenaar.

Balsturige etterbakjes Ik ben blij met mijn beurs, heel blij, maar het hart van dat gevoel wordt toch gevormd door een mengeling van eer en schande.

Eer, omdat een beurs verleend wordt door collega-schrijvers en kunstkenner, niet zomaar verstrekt wordt, er spreekt vertrouwen in je kunnen uit en dat geeft steun.

Schande, omdat je, hoe hard je ook werkt, hoeveel je ook presteert, tóch het gevoel blijft houden dat je je hand ophoudt, niet eervol je eigen geld verdient. Tenminste, dat gevoel heb ik. En ik zie daar niet snel een uitweg in. Ook omdat ik vanwege mijn gebrekkige gezondheid het schrijven van boeken en het maken van schilderijen niet eenvoudig kan combineren met ander

werk. Nee, het is alles of niets. Keuze voor kunst of voor klusjes. Geef mij dan de kunst.

Sommige beroepsnare tutten beweren dat een reëel gevaar van subsidie verstrekken is dat kunstenaars kunst gaan maken die de fondsen behaagt. Ik geloof daar echter geen hol van – en dat is gestoeld op ervaring. Sinds drie jaar heb ik namelijk zitting in een van de commissies individuele subsidies van het Fonds voor Beeldende Kunst, Vormgeving en Architectuur, en als er al overeenkomsten aan te wijzen zijn tussen de kunstenaars die een subsidie toegekend krijgen, zijn die niet gebaseerd op vormkenmerken of stromingen, maar op de bijna stuitende eigenwijsheid die ze ieder voor zich aan de dag leggen. Niet

te geloven balsturige etterbakjes zijn het. Heerlijk! Dat is wat een natie nodig heeft! Meelopers zijn er al genoeg op aarde.

Tot slot: ik ben dus echt blij met mijn beurs. Het voelt alsof ik een last heb afgelegd terwijl de reis nog moet beginnen. Laat de reis dus maar snel beginnen. Ik heb er zin in. Ik zal mijn uiterste best doen – en dat is veel, hoor! En Kavafis indachtig smee ik dat de weg heel lang mag zijn, vol avonturen, vol ervaring. De aankomst is geen zorg voor nu, maar voor later.

Pam Emmerik is schrijver en beeldend kunstenaar

45



KPMG

De Branchegroep Culturele Instellingen van KPMG;
'De juiste balans tussen u en uw adviseur'.
Wim Touw 070 3382176



AUDIT ■ TAX ■ ADVISORY